

Hans Goedkoop
De laatste man,
Een herinnering

(Atlas Contact: Amsterdam 2012),
95 blz., € 14,95

Hans Goedkoop, presentator van het goed bekeken tv-programma *Andere Tijden*, is de kleinzoon van D.R.A. van Langen. Deze in Nederlands-Indië gelauwerde militair kon na terugkomst in Nederland nooit meer een hoge positie bemachtigen. De zoektocht naar de reden hiervan levert een bijzonder ego-document op. Met behulp van foto's, liedjes van het vijftigjarig huwelijk van opa en oma en gesprekken met familieleden wordt langzaam duidelijk waarom men Van Langen in politiek en militair Den Haag niet meer pruimde.

De kolonie werd in 1949 opgeheven met de soevereiniteitsoverdracht aan Soekarno cum suis. Zoals bekend is dat niet zonder slag of stoot gegaan. Twee interventies van Nederlandse militairen moesten ervoor zorgen dat onze belangen daar werden verdedigd en dat de opstandelingen niet nog meer gebieden in bezit namen. De politionele acties waren militair-technisch gezien een succes, maar politiek Den Haag was genoodzaakt om – onder internationale druk – onafhankelijkheid te verlenen aan de 'rebellens' van Soekarno. Uiteraard waren lang niet alle militairen het eens met deze overgave. Immers, militair gezien had het KNIL de Indonesische opstandelingen verslagen. Van Langen kon de gedwongen ontruiming van veroverd gebied dan ook niet verkroppen. Hij schreef aan zijn mannen: 'De ontruiming van deze gebieden (Van Langen doelde hier op de ontruiming van Djokjakarta in mei 1949, BV) geschiedt op last van de Nederlandse Regering en *niet* omdat gij daartoe wordt gedwongen door te-

gen U gerichte vijandelijkheden.' De militair maakt hier dus duidelijk dat hij meewerkt, maar van harte gaat het niet. Dat is echter niet het enige wat Goedkoop heeft ontdekt. Naast de hulp die Van Langen gaf bij de spectaculaire ontsnapping van commandant van de Speciale Troepen Westerling in 1950 moest er volgens hem nog meer zijn waarom zijn opa – terug in Nederland – niet meer in aanmerking kwam voor een hoge positie. De werkelijke reden achterhaalt Goedkoop onder andere door het lezen van de notulen van de ministerraad. Duidelijk is dat de regering met Van Langen in de maag zat. Desondanks ontving hij voor zijn vertrek naar Nederland de Bronzen Leeuw, niet alleen bedoeld om hem in het zonnetje te zetten (lees: in het gareel te houden), maar om alle militairen behorend bij het KNIL voor zich te winnen. Hier slaat

Goedkoop de spijker op zijn kop. Opa Van Langen was als militair in dienst van de regering, maar stond pal voor zijn KNIL-mannen. Hun verlies was zijn verlies.

Tussen de regels door heeft u misschien de tweede reden kunnen ontdekken waarom Van Langen geen militair attaché in Parijs of Washington werd, maar een functie kreeg bij de brandweer. Mocht het voor u niet duidelijk zijn, koop dan het boek. Daarnaast laat het verhaal prachtig zien dat de overgang van Nederlands-Indië naar Indonesië na de soevereiniteitsoverdracht helemaal niet goed is verlopen. Wat er allemaal misging en wie op welke wijze heeft gefaald, wordt in dit familieverhaal duidelijk. Het boek is een welkome aanvulling op de *Gesamtgeschichte* van ons koloniale verleden.

Ben Vriesema ■

